

ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ!

СУМЛЕННЕ

ВЫДААННЕ

ЛУЦКАЙ РАДЫ БНФ

«АДРАДЖЭННЕ»

СНЕЖАНЬ 1990 ГОДА

№ 2

УЧУМАРЫ:

- РЭЗАЛЮЦЫЯ МІТЫНГУ
- ГАСПАДАРЫ
- ШТО МОЖА ДЭПУТАТ

КАМУ - НИЗМ — КАМУ - ВЕРХМ

У наш час, дзякуючы галоснасці, мы ужо добра ведаем, на якім месцы па узроўню асабістага спажывання апынулася наша краіна развітага сацыялізму. Усеабдымны дэфіцыт харчовых прадуктаў і тавараў першай неабходнасці цісне на савецкага чалавека, абядняе і скарачае яго жыццё, прыніжае чалавечую годнасць.

Вастрэня гэтай праблемы у горадзе Слуцку выклікае роспач. Каб набыць мэблю, патрэбна чакаць у чарзе некалькі гадоў, бо з пачатку запісу у 1988 годзе у мэблевай краме 54 да гэтага часу з 10 тысяч запісаных забяспечана наборамі мяккай мэблі /канапа, два крэслы, столік/, крыху болей за 400 чалавек па агульнаму спісу і 250 чалавек па чарзе напасёлаў.

Пытанне да кіраўнікоў горада, у тым ліку работнікаў гаркома, гарсавета, гарвыканкома: на чым яны спяць ды як забяспечваюць свае іншыя патрэбы?

А чым назваць абразлівую для людзей форму гандлю на прадпрыемствах, калі некалькі дываноў дзеляцца паміж 800 супрацоўнікамі? Хто без уліку думкі усіх жыхароў г.Слуцка увёў такую форму гандлю? Дзе шукаць зараз канцы? Колькі выдзелена для рэалізацыі тавараў увогуле і колькі іх прададзена на прадпрыемствах? Хто гэта пракантралюе? МІЛІЦЫЯ, ДЗЯРЖАНДЛІВАЯ ІНСПЕКЦЫЯ, КІРУЮЧЫ АПАРАТ? Ды дзеж яны потым будуць самі атаварвацца?

Спіс дэфіцыту можна працягваць бясконца. Спынюся на прадуктах харчавання. Як вядома з матэрыялаў сесіі Вярхоўнага Савета БССР, у Беларусі выпрацоўваецца 119 кг мяса на чалавека. Але інакш, як здэкам з людзей, нельга назваць тое, што у мясных аддзелах нашых крам ляжаць толькі капшты, галовы ды косці, якія неаднаразова прадаваліся з павышаным утрыманнем нуклідаў, аб чым паведамлялася у папярэднім нумары газеты "Сумленне".

У сувязі з гэтым ізноў узнікае пытанне: з якіх крыніц забяспечваюцца работнікі кіруючых устаноў горада, калі мяса, асабліва свініны, курэй у крамах няма. Каубасы няма, ды і тая, паводле слоў намесніка старшыні гарсавета Міргарадавай Л.А., па негаласнаму загаду зверху да нядаўняга часу рабілася з да-

баўкай забруджанага нуклідамі мяса /ды ці толькі каўбаса/.

А мы маем тое, што маем: у рабочыя сталовыя гарадскіх прадпрыемстваў увесь бягучы год паступае толькі ялавічына. На сустрэчы з выбаршчыкамі народны дэпутат БССР Ломаць З.К. казаў, што свініна паступае толькі у дзіцячыя садкі, школы і іншыя установы. Аднак гэта сцвярджэнне, мякка кажучы, сумніцельнае, бо свініна доўгі час не паступала і туды. Як стала вядома аўтару гэтых радкоў, і у гандаль на прадпрыемствы свініна не паступае, таму што мясакамбінат нібыта не заключыў дагаворы кантрактацыі /закупкі/ з калгасамі і саўгасамі.

А куды ж ідзе мяса з тых жывёлагадоўчых комплексаў якіх на тэрыторыі Беларусі шмат? Відаць, мяса ідзе за межы рэспублікі, а нам застаецца толькі бруд ад гэтых гіганцкіх комплексаў якія атручваюць наша асяроддзе.

Грамадзяне Слуцкыні! Ці не час нам патрабаваць адказы на усе гэтыя пытанні? Увогуле, ёсць такая думка: удзельнікі руху БНФ пры падтрымцы сумленных людзей павінны пайсці у наступ на такі парадак жыцця, пры якім большая частка людзей дыскрымінуецца, у тым ліку пры забяспячэнні спажывецкімі таварамі і прадуктамі.

Паспрабуем з вамі, шануюныя грамадзяне Слуцкыні, узліць пад кантроль размеркаванне фондаў і гандлю. Памятайце, што, калі прычына дэфіцыту тавараў і прадуктаў — недастатковая іх колькасць, то прычына невырашэння гэтага пытання у тым, што прадстаўнікі кіруючага клана /гарком, гарвыканком, кіраўнікі прадпрыемстваў і устаноў/ не маюць ніякіх праблем з набыццём тавараў і прадуктаў. Па-сапраўднаму клапаціцца аб над-

зённых інтарэсах людзей яны пачнуць толькі тады, калі будуць пастаўленыя ў аднолькавыя умовы з усімі працоўнымі.

Таму мы чакаем ад вас, прыхільнікі руху БНФ і усе грамадзяне Слуцчыны, вашых меркаванняў, сігналаў аб парушэннях правоў пакупнікоў і слухных прапановаў аб паляпшэнні становішча ў размеркаванні і гандлю таварамі і прадуктамі.

3. ЛІСТРАЦЕНКА.

Р Э З А Л Ю Ц Ы Я

МІТЫНГУ ШЫХАРОЎ СЛУЧЧЫНЫ, СКЛІКАНАГА СЛУЦКАЙ РАДАЙ БНФ
"А Д Р А Д Ж Э Н Н Е"

- I. Заклікаем народных дэпутатаў усіх узроўняў больш плённа працаваць на карысць народа. Агульнымі намаганнямі дэпутатаў і грамадства вырашыць наступныя пытанні:
  - зрабіць Слуцк і раён бяз'ядзернай і дэмілітарызаванай зонамі згодна з Дэкларацыяй аб дзяржаўным суверэнітэце БССР;
  - надаць галоўную увагу забяспячэнню случчан прадуктамі харчавання і таварамі першай неабходнасці;
  - зрабіць пэўным захад для паляпшэння акалагічнага і радыяцыйнага становішча ў горадзе і раёне.
2. Стварыць у Слуцку аб'яднаны незалежны экалагічны камітэт з абавязковым уключэннем у яго сяброў Слуцкай Рады БНФ, спінніць прызначэнне на пасады, звязаныя з экалогіяй, некомпетэнтных людзей.
3. Рад'яднаць пасады кіраўнікоў партыйных і савецкіх органаў, Слуцчыны, а таксама аб'яднаць райсавет і гарсавет у адзін орган з 1991 года.

4. Спыніць членства у любой партыі на час выканання абавязкаў старшніям Саветаў, пракурору, суддзям, начальніку ГРАУс, начальніку Слуцкага аддзялення КДБ, рэдактару раённай газеты.
5. У сувязі са стварэннем шматпартыйнай сістэмы, перадачай поўнай улады Саветам вывесці за межы прадпрыемстваў і устаноў партыя камітэты.
6. Зарэгістраваць раённую газету як орган Саветаў народных дэпутатаў.
7. З мэтай выканання законаў аб мовах БССР тэрмінова перавесці ўсе шыльды на крамах, установах і прадпрыемствах, школах і дарогах, назвах вуліц, наглядную агітацыю, рэкламныя аб'явы, кінаафішы, надпісы на упакоўцы усіх Слуцкіх тавараў шыльды на аўтобусах і аўтобусных прыпынках на дзяржаўную мову. Аб'явы у аўтобусах, а таксама у час дэманстрацый, народных шэсцяў і гулянняў рабіць на дзяржаўнай мове. Стварыць практычныя умовы для карыстання грамадзянамі беларускай мовай.
8. Перадаць будынак РАПа пад Палац школьнікаў Слуцка.
9. Тэрмінова вырашыць пытанне аб жаночай кансультацыі у горадзе.

Заўвага: Два апошнія пункты былі прапанаваны гарвыканкомам.

9 верасня 1990 г.

г.Слуцк.

Г А С П А Д А Р Ы

Неяк мне давалося быць у вёсцы Ісерна калгаса імя Мічуріна. Зайшоўшы у краму выпіць соку, я пачуў, як мясцовыя жанчыны вялі гутарку пра выбары. Гэта былі жыхаркі вёскі Ісерна, В.Быкава. Разгаварыўся з імі. Вось што расказалі вяскоўкі.

Калгасныя кіраўнікі Снапкоў і Мазякоў спынялі ля уваходу у Палац культуры выбаршчыкаў і указвалі, за каго ім галасаваць.

Калі ж не паслухаеш, то трапіш у няміласць "гаспадароу". Яны з'яўляюцца членамі КПСС. Вось чаму і пякліся, каб дэпутатам стаў першы сакратар гаркома КПБ З.Ломаць і другія апаратчыкі. Такія выбары праходзілі і у другіх вёсках, якія я наведваю.

Чаму я пачаў ад выбараў? Таму што мне давалося пабыць у гэтай вёсцы яшчэ раз. Вельмі хочацца паведаміць пра дэпутата райсавета В.Булаю. Ён з'яўляецца старшынёй ісернскага сельсавету. Там жа, каля крамы, было многа народу: чакалі, калі прывязуць хлеб. Я падышоў да гуртка жанчын. Разгаварыліся. Я запытаўся, ці добра працуюць іх дэпутаты, ці палепшала іх жыццё? Вось што пачуў у адказ: "Тых, хто з горада, мы наогул не бачым, а свой В.Булай, замест таго, каб пагутарыць, уцякае "на справах". Возьме дзяржаўную машыну, пасадзіць туды сваю жонку ды шморг у Слуцк ці у Старобін праз Салігорск па дэлікатэчы. Ці ж можна так на дзяржаўнай машыне шастаць, як на сваёй? Дзе толькі бярэ бензін? Мабыць, купляе за уласныя грошы, бо аклад вялікі далі. Скажаць мы яму нічога не можам, бо тады... Ці патрэбна такому перабудова, калі яму і так жывеіцца нядрэнна". А быкоўцы, іх было некалькі чалавек, дадалі: "Ён наш дэпутат, але калі прадавалі калгасных парасят, ён пра нас забыўся, а сабе узяў без чаргі ці то пяць, ці то шэсць парасят. Кінуў іх у машыну ды толькі яго бачылі. Ці ёсць у яго чалавечае сумленне? Абы сабе было добра, а вас чорт не возьме. А калі скажаш прауду у вочы, то цябе надоўга запомніць. Вось які у нас дэпутат!"

Я шмат разоў бываў у вёсках, гаманіў з сялянамі, ды усюды такія "гаспадары", аднолькавыя, як салдаты. Таму, каб такіх "гаспадароу" было менш, трэба весці няспынную барацьбу з гэтымі "барацьбітамі за народнае шчасце".

ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ!

В.Справядлівы.

ШТО МОЖА ДЭПУТАТ?

Не так даўно праходзіла сустрэча групы дэпутатаў з жыхарамі горада. Хочацца адразу сказаць, што актыўнасць нашых жыхароў вельмі нізкая. Людзей было нямнога, але пытанні да дэпутатаў ставіліся вострыя: чаму ў Слуцку дрэнныя дарогі? Чаму дрэнная вада ў калонках, а многімі з іх карыстацца увогуле немагчыма? Дзве з паловай гадзіны ішла дыскусія, пакуль, нарэшце, не выступіў адзін з дэпутатаў. Ён пастараўся даць адказ на гэтыя пытанні. Сказаў прама і шчыра, што дэпутаты пакуль што не маюць статуту, а накіравання да кіраўнікоў запытанні застаюцца, у большасці выпадкаў, без адказу і адпаведных дзеянняў. Таму і патрабаванні ад іх выканання прапаноў і наказаў, падводзіць вынік дэпутат, амаль не мае сэнсу.

Вось адсюль і узнікае пытанне. Дык усё ж, дзеля чаго мы праводзім выбары ў народныя дэпутаты, калі ў іх няма, мякка кажучы, ніякіх правоў? Хто іх у рэшце рэшт павінен даць і калі гэта будзе? Пакуль не ясна. Хацелася б даведацца аб вашых думках па гэтаму пытанню, паважаныя чытачы, на старонках газеты.

В.Сідарэнка.

х

х х

Стваральнік беларускага і усходнеславянскага кнігадрукавання, гуманіст і асветнік, ён адыграў рашаючую ролю ў развіцці культурнага жыцця Беларусі ХVI стагоддзя. Ён увасабляў арганічнае адзінства усходняй славянскай культуры – неад'ёмнай часткі культурнай спадчыны Еўропы.

ЮНЕСКА ПРА Ф.СКАРЫНУ.

М О В А

Н о ч. Абыходзіць раўніну
 Чорнага шчасця вянок.
 Мова крычыць: — Я загіну!
 — Гінь, — адрэзаў сынок
 Белая доугая пляма,
 Маці за сэрца узяла.
 Нехта капае яму,
 Каб маці — мова лягла.
 Хто яны, божа міленькі?
 Чыёй яны будуць крыві?
 Хлапчук ці дзядок сівенькі,
 Хто жа іх розум спавіу?
 Скрыгат рыдлёўкі нязносны
 Аб косці бацькоўскай зямлі,
 Глыбай бабуліны кросны
 На бугор неўзабаве ляглі.

Потым у белай сукенцы
 Мова да ямы дайшла,
 Нечыя скрыпнулі сенцы,
 Нехта пабег ад стала.
 Ружовыя мілыя шчокі
 У мовы сталі бялець.
 Крокі, лёгкія крокі,
 Апошнія, сталі цяжэць,
 Рукі, працоўныя рукі,
 Злолела толькі падняць.
 — О, лёс! На якія мукі
 Хацеу ты мяне аддаць?
 І ціха лягла у магілу.
 Жыцця абарваўся круг...
 Узняліся да самай мілай
 Мільёны знямеўшых рук.

Р. Ліпеньскі.

ГІСТОРЫЯ ВАС НЕ РЭАБІЛІТУЕ

27 лістапада 1920 г. пачалося Слуцкае паўстанне за самастойнасць і незалежнасць Беларусі ад усякіх знешніх сіл: польскіх альбо расейскіх бальшавіцкіх. У рэзалюцыі з'езда прадстаўнікоў Слуцчыны так і было запісана, што лёс Беларусі можа вызначаць толькі яе народ.

І вось 27 лістапада бягучага года група моладзі з 15–16 чалавек прыхільнікаў БНФ, неабыякавых да гісторыі нашай Бацькаўшчыны, прыехала у Слуцк для таго, каб наведаць тэа месцы, дзе адбываўся з'езд прадстаўнікоў Слуцчыны, дзе стаяла і змагалася Слуцкая баявая брыгада. Гэтай экскурсіяй моладзь хацела адзначыць дзень пачатку Слуцкага паўстання, якіх святкуецца ва ўсім свеце. Пры гэтым

два хлопцы несли бел-чырвона-белыя сцягі, пад якімі яшчэ у 1410 годзе нашы прашчурны біліся на Грундвальдскім полі с крыжамі.

Але што да гэтага нашым праваахоўным органам, для якіх пустым гукам з'яўляецца Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце БССР, дзе дэкларуецца, што дзяржава забяспечвае захаванне гістарычнай сімволікі; да Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека, дзе абвешчана права кожнага чалавека на свабоду перакананняў і на свабоднае выказванне іх, што ўключае свабоду безперашкодна прытрымлівацца сваіх перакананняў і свабоду шукаць, атрымліваць і распаўсюджваць інфармацыю і ідэі любымі сродкамі і незалежна ад дзяржаўных граніц. Насуперак усім вышэй згаданым дэкларацыям і іншым міжнародна-прававым актам 5 слупкіх супрацоўнікаў аддзела унутраных спраў пад кіраўніцтвам падпалкоўніка Дзічкоўскага 27 лістапада, пакінуўшы больш важныя справы барацьбы са злачынасцю, кінуліся праз увесь горад за безабаронная моладзю з двума нацыянальнымі флагамі, жадаючы завесці іх у аддзел і разабрацца з імі. На пытанне аўт ара гэтых радкоў, якую пагрозу савецкай уладзе уяўляюць гэтыя флогі, Дзічкоўскі адказаць не мог. Толькі спаслаўся на тое, што гэтымі хлопцамі парушаны нарматыўны акт, які тычыцца выкарыстоўвання сімволікі, прыняты ў 1988 г. у БССР /трэба паправіць Дзічкоўскага: адпаведны указ ПВС БССР быў прыняты 31.03.89 г./.. Аб якой прававой дзяржаве мы можам марыць, калі падзаконны акт перакрэслівае міжнародна-прававыя абавязацельствы СССР і БССР аб забеспячэнні усіх правоў і свабод чалавека.

Было прыкра і горка адчуваць, што мы жывем у краіне, дзе пануюць пляшчэрныя законы, а дакладней падзаконныя акты, якія

адкінулі нас на бок ад нармальнага чалавечага развіцця — палі-
тычнага, духоўнага, эканамічнага.

Хочацца крыкнуць усім, хто чыніў і чыніць знявагу да правоу
грамадзян: "Гісторыя вас асудзіць і ніколі не рэабілітуе".

З.Л.

ЦСУ СССР падлічыла, што кожны курыльшчык абыходзіцца нашай
краіне у р. страты. У сапраўдны момант аналагічная служба
Слуцкага гаркома падлічвае, якія страты пацярпіць у горадзе
кожны спажывец мяса, сыру і, што самае стратнае, — ікры, якой
жыхары ніколі не бачылі і нават сумняваюцца, ці існуе наогул
такі прадукт.

ж ж ж

Ёсць прапанова узяць на узбраенне нашым міліцэйскім патру-
лям прыборы начнога назірання. Бо, як высветлілася 18 жніўня
у 22 гадзіны каля кінатэатра "Цэнтральны", міліцэйскія нарады
пачынаюць дрэнна бачыць, асабліва з наступленнем цемры. Яшчэ
больш парушаюцца зрокавыя успрыманні, калі нашы "блюсціцелі
парадку" знаходзяцца у сваіх машынах. Магчыма, гэта вынікі
радыяцыі.

ж ж ж

Добры падарунак маладым для вяселля вырашылі зрабіць мэб-
левай крамы — двухспальныя ложка і залатога вяселля. З давед-
кі: "Слуцкая мэблевая фабрыка ложкаў не робіць". Яна зацмаецца
вучэбнай мэбляй. Наша парада першакласнікам:

— Перш, чым вышкрібваць на парце "Маша, я цябе кахаю",
лепей станьце у краму на чаргу. Мо да вашага вяселля, дасць
бог, здзейсніцца вялікі цуд: вы прыдбаеце сабе ложка.

г. Слуцк

Да закартававаня, нумр. 900.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

БНБО
Служба военной разведки
БНБО
г. Минск